Lietas arhīva Nr. A42-01704-22/46
ECLI:LV:ADRJVTN:2022:0901.A420170422.3.S

SPRIEDUMS
Latvijas tautas vārdā

Valmierā 2022. gada 1. septembrī

Administratīvā rajona tiesa
šādā sastāvā: tiesnese Solveiga Pone,

rakstveida procesā izskatīja administratīvo lietu, kas ierosināta, pamatojoties uz pieteicējas /pers. A/ pieteikumu par Ministru kabineta 2021. gada 9. oktobra rīkojuma Nr. 720 „Par ārkārtējās situācijas izsludināšanu" 5.3. apakšpunkta atzīšanu par prettiesisku un mantisko zaudējumu 3 167,50 *euro* atlīdzināšanu.

Aprakstošā daļa

[1] Ministru kabinets 2021. gada 9. oktobrī izdeva rīkojumu Nr. 720 „Par ārkārtējās situācijas izsludināšanu" (turpmāk – Rīkojums Nr. 720), kura 5.3. apakšpunkts paredz, ka ārkārtējās situācijas laikā valsts un pašvaldību institūciju (tai skaitā kapitālsabiedrību) darbinieki un amatpersonas no 2021. gada 15. novembra savus darba pienākumus var veikt tikai tad, ja viņiem ir vakcinācijas vai pārslimošanas sertifikāts.

Savukārt Rīkojuma Nr. 720 5.4. apakšpunktā bija noteikti priekšnoteikumi dienesta (darba) pienākumu veikšanai līdz Rīkojuma Nr. 720 5.3. apakšpunktā noteiktajam termiņam, tas ir, līdz 2021. gada 15. novembrim. Saskaņā ar Rīkojuma Nr. 720 5.4.2. apakšpunktu darbinieki (amatpersonas), kuriem darba pienākumu veikšanai nepieciešams vakcinācijas vai pārslimošanas sertifikāts un kuriem šāda sertifikāta nav, savus darba pienākumus no 2021. gada 20. oktobra līdz vakcinācijas sertifikāta saņemšanas brīdim varēja pildīt ar testēšanas sertifikātu, kas izsniegts ne agrāk kā pirms 72 stundām, vai darba devēja ne agrāk kā pirms 72 stundām organizētu skrīninga antigēna testu teritorijās, kur nav pieejami pakalpojumi testēšanas sertifikātu saņemšanai.

Rīkojums Nr. 720 zaudēja spēku 2022. gada 1. martā.

[2] Nepiekrītot Rīkojuma Nr. 720 5.3. apakšpunktam, pieteicēja vērsās Administratīvajā rajona tiesā ar pieteikumu. Pieteikums pamatots ar turpmāk minētajiem argumentiem.

[2.1] Rīkojuma Nr. 720 5.2. un 5.3. apakšpunkts ierobežo pieteicējas cilvēktiesības, kas paredzētas Latvijas Republikas Satversmes (turpmāk – Satversme) 107. pantā. Minētās tiesību normas pieņemtas kā politisks lēmums, nepamatotā steigā un bez iepriekšējas apspriešanas atbilstoši normatīvo aktu aprites kārtībai Ministru kabinetā, kā arī bez ietekmes uz valsts budžetu (īpaši - sociālo budžetu un nodokļu ieņēmumiem), tautsaimniecību, uzņēmējdarbību, indivīdu tiesību ierobežojumu samērīgumu, lietderības apsvērumu, epidemioloģisko risku un reālu draudu iepriekšēja un nopietna izvērtējuma, kas ir pretrunā Satversmes tiesas atziņām un samērīguma principam. Pieteicējai, pamatojoties uz Rīkojuma Nr. 720 5.2.–5.3. apakšpunktā noteikto ierobežojumu, tika liegts saglabāt esošo darba vietu un darba samaksu.

[2.2] Vispārīgais administratīvais akts iedzīvina normatīvo aktu vai tiesību normu konkrētos apstākļos. Tas nozīmē, ka administratīvais akts nedrīkst radīt jaunas tiesību normas, bet gan tikai iedzīvināt Latvijā spēkā esošus normatīvos aktus vai tiesību normas konkrētos apstākļos.

Neskatoties uz minēto, Rīkojuma Nr. 720 5.2.–5.3. apakšpunktā noteiktais ierobežojums ir rādījis jaunu normatīvo regulējumu, nevis iedzīvinājis spēkā esošus normatīvos aktus (tai skaitā par obligāto vakcināciju tādā izpratnē, kādā tā noteikta likumos un Ministru kabineta noteikumos), bet faktiski radījis jaunu tiesību normu, turklāt nopietni iejaucoties cilvēka pamattiesībās.

[2.3] Rīkojuma Nr. 720 5.3. apakšpunktā ietvertais ierobežojums ir pretrunā Covid-19 infekcijas izplatības pārvaldības likuma $7.^3$ panta pirmajā daļā noteiktajam, kas paredz, ka darba devējs var noteikt darbinieku (amatpersonu) amatus vai kategorijas, uz kurām attiecas normatīvajos aktos noteiktās prasības par sertifikāta nepieciešamību, un šā likuma anotācijā uzsvērts, ka darba tiesisko attiecību pusēm nepieciešams savstarpēji rast iespējami saudzīgāko risinājumu darba tiesisko attiecību turpināšanai.

[2.4] Rīkojuma Nr. 720 mērķis ir panākt cilvēku vakcināciju, tādā veidā apturot straujo Covid-19 infekcijas izplatību un veselības nozares pārslodzi, kā arī mazinot novēršamo mirstību. Tomēr leģitīms pamattiesību ierobežošanas mērķis var būt vienīgi Satversmes 116. pantā nostiprināto konstitucionālo vērtību aizsardzība. Satversme par leģitīmu mērķi neatzīst nedz veselības sistēmas pārslodzi un valsts funkciju nepārtrauktību, nedz arī vakcinācijas veicināšanu.

Ir veikti pētījumi, kā arī pasaules vadošajos medijos ir publicēti ārstu un zinātnieku viedokļi par to, ka šobrīd Latvijā un citās valstīs vakcinācijai pieejamās vakcīnas neaptur strauju Covid-19 infekcijas izplatību, nepasargā no saslimšanas un pat mirstības no Covid-19.

Latvijas statistikas dati pierāda, ka vakcinācija nepasargā no inficēšanas un nesamazina Covid-19 izplatību. Līdz ar to Rīkojuma Nr. 720 5.3. apakšpunktā noteiktais ierobežojums kā izvēlētais līdzeklis mērķa sasniegšanai bija neefektīvs un tādējādi arī nepamatots pēc būtības.

[2.5] Rīkojuma Nr. 720 5.3. apakšpunktā noteiktais ierobežojums ir nesamērīgs; netika izvērtēta tā attiecināšanas pamatotība uz visiem darbiniekiem, tajā skaitā, kas pilda savus pienākumus tikai attālināti; segregācija publiskajā un privātajā sektorā; vakcinācijas efektivitāte uz jauniem Covid-19 paveidiem, vakcīnu blakus efekti un to riski veselībai. Šāds ierobežojums nebija vienīgais līdzeklis, kā pasargāt sabiedrību no Covid-19 izplatības. Nepamatoti tika liegta iespēja turpināt darba attiecības ar covid-testiem kā mazāk ierobežojušo līdzekli.

Faktiski ar Rīkojuma Nr. 720 5.3. apakšpunktu tika piešķirtas tiesības sodīt nevakcinētos cilvēkus, tos atstādinot no darba vai amata pienākumu izpildes bez jebkādām garantijām un kompensācijām, proti, nenodrošinot tiesības uz atbilstošu atlīdzību vai darba samaksas saglabāšanu.

Rīkojuma Nr. 720 5.3. apakšpunkts tika atcelts, pamatojoties uz tiem faktiskajiem apstākļiem, kas bija jāizvērtē pirms tā pieņemšanas. Rīkojuma Nr. 720 5.3. apakšpunkts tika pieņemts tad, kad inficēto statistikas dati bija daudz mazāki, nekā, kad tika lemts par tā atcelšanu, kā arī pat pieaugot

mirstības rādītajiem.

[2.6] Rīkojuma Nr. 720 5.3. apakšpunktā noteiktā ierobežojuma rezultātā pieteicējai laika periodā no 2021. gada 15. novembra līdz 2022. gada 28. februārim tika liegts saņemt darba samaksu, tādejādi nodarot mantiskos zaudējumus 3 167,50 *euro* apmērā.

[3] Ministru kabinets rakstveida paskaidrojumā pieteikumu neatzīst un lūdz to noraidīt. Paskaidrojums pamatots ar turpmāk minētajiem apsvērumiem.

[3.1] Rīkojumā Nr. 720 (tai skaitā 5.3. apakšpunktā) ietverto prasību mērķis bija nodrošināt epidemioloģiski drošus apstākļus, lai pēc iespējas mazinātu inficēšanās riskus gan pakalpojumu sniegšanā, gan darba vietās, pildot darba un amata (dienesta) pienākumus, attiecīgi apturot vai ierobežojot infekcijas izplatīšanos sabiedrībā, un līdz ar to aizsargājot cilvēku veselību un pasargājot no inficēšanās ar Covid-19 infekciju.

Šāds normatīvais regulējums vērsts arī uz to, lai apturētu vai ierobežotu infekcijas izplatīšanos sabiedrībā, tādējādi radot priekšnoteikumus personu brīvas pārvietošanās iespējām, kā arī dažādu sabiedrībai būtisku pakalpojumu pieejamībai un kvalitātei, it īpaši veselības aprūpes pakalpojumu un izglītības pieejamībai.

Pandēmijas apstākļos, kad pastāv būtisks apdraudējums sabiedrības veselībai, valsts īstenotie pasākumi veselības aizsardzības jomā var tikt vērtēti kā tādi, kas nepieciešami sabiedrības drošības aizsardzībai.

[3.2] Rīkojuma Nr. 720 5.3. apakšpunktā ietverto ierobežojumu leģitīmais mērķis bija – sabiedrības epidemioloģiskās drošības aizsardzība, veselības aprūpes pārslodzes samazināšana un infekcijas izplatības ierobežošana.

Izdodot Rīkojuma Nr. 720 5.3. apakšpunktu, bija ievērots samērīguma princips attiecībā uz pieteicēju. Piesardzības princips šajā lietā paredzēja ieviest epidemioloģijas zinātnē identificētus pasākumus SARS-Cov-2 vīrusa Delta varianta izplatības apturēšanai. Līdz ar to Rīkojums Nr. 720 (tai skaitā 5.3. apakšpunkts) tika izdots, pamatojoties uz epidemioloģijas zinātnes atziņām un ievērojot piesardzības principu.

[3.3] Saskaņā ar Satversmes tiesas spriedumu atziņām, vērtējot apstrīdētās normas atbilstību Satversmei, īpaši jāņem vērā piesardzības princips, kas demokrātiskā tiesiskā valstī nozīmē to, ka nav jāgaida līdz brīdim, kad reāls kaitējums jau ir faktiski nodarīts. Pietiek ar pamatotām aizdomām par šāda kaitējuma iespējamību, lai valsts jau laikus veiktu efektīvus un samērīgus pasākumus nolūkā nepieļaut kaitējuma iestāšanos. Ja pastāv būtisks un nopietns risks, kuram pakļauta personu veselība un labklājība, tad valstij ir pienākums veikt saprātīgus un piemērotus pasākumus, lai aizsargātu personu pamattiesības jau tad, kad negatīvās sekas vēl nav radušās. Situācijā, kura ir unikāla un neskaidra, likumdevējam ir tiesības pieņemt lēmumus, kas, pirmkārt, ir balstīti uz saprātīgu pieņēmumu, un, otrkārt, ir vērsti uz pamattiesību aizsardzību. Tādēļ gadījumos, kad likumdevējs uzskata, ka konkrētu mērķu sasniegšanai ir nepieciešama maksimāli ātra rīcība, citādi tiktu nodarīts kaitējums sabiedrības interesēm, tam nav nepieciešams veikt tādus pētījumus par attiecīgā kaitējuma draudiem, kas būtiski aizkavētu lēmuma pieņemšanu un tā efektivitāti.

Valstij jāaizsargā gan Satversmes 93. pantā, gan 111. pantā nostiprinātās citu cilvēku tiesības uz dzīvību un veselību, kuru aizsardzībai valsts var ierobežot citas personu tiesības.

[3.4] Vakcinācija kā priekšnoteikums darba vai amata (dienesta) pienākumu veikšanai skatāma kopsakarā ar tiesībām uz privātās dzīves neaizskaramību un tiesībām uz domas, apziņas un reliģiskās pārliecības brīvību, kā arī tiesībām brīvi izvēlēties nodarbošanos un darbavietu atbilstoši savām spējām un kvalifikācijai. Taču privātās dzīves aizsardzības (Satversmes 96. pants) aspektā akcents tiek likts uz to, ka tā ir pašas personas privātā dzīve, kas tiešā veidā nav saistāma ar citām personām, ja vien nerada tiešu un nepārprotamu kaitējumu kādam citam.

Saskaņā ar Satversmes 116. pantu Satversmes 96. pantā noteiktās tiesības var ierobežot likumā paredzētajos gadījumos, lai aizsargātu citu cilvēku tiesības, demokrātisko valsts iekārtu, sabiedrības drošību, labklājību un tikumību. Personai ir tiesības formēt savu viedokli (Satversmes 99. pants) attiecībā uz vakcināciju no tai pieejamās informācijas un tās uztveres īpatnībām, kā arī savas ticības vai pārliecības.

[3.5] Attiecībā uz paredzētām tiesībām brīvi izvēlēties nodarbošanos un darbavietu atbilstoši savām spējām un kvalifikācijai, Satversmes tiesa vairakkārt ir atzinusi, ka Satversmes 106. panta pirmais teikums tieši negarantē tiesības uz darbu, bet gan tiesības brīvi izvēlēties nodarbošanos un darbavietu, tostarp arī tiesības saglabāt esošo nodarbošanos un darbavietu. Satversmes 106. panta pirmajā teikumā nostiprinātās pamattiesības aizsargā personu pret visām valsts darbībām, kas ierobežo personas brīvību izvēlēties nodarbošanos. Likumdevējam ir rīcības brīvība izvirzīt prasības attiecībā uz konkrētu profesionālo darbību, ciktāl tas nepieciešams sabiedrības interesēs.

[3.6] Personai nav tiesību nepildīt un neievērot ārējos normatīvos aktus un tajos ar Covid-19 vīrusa izplatības mazināšanu noteiktos ierobežojumus un pienākumus. Likumu un citu ārējo normatīvo aktu ievērošana ir personas konstitucionālais pienākums, kura izpilde ir jebkuras tiesiskās sistēmas balsts. Tiesiskā kārtība kā tāda ir aizsargājama vērtība, un tiesiskās drošības labad personai jāievēro arī tādi ārējie normatīvie akti, kurus pati persona uzskata par prettiesiskiem. Ārējie normatīvie akti ir jāievēro arī tāpēc, lai garantētu tiesību sistēmas funkcionēšanu.

[3.7] Valsts spēja ikvienam nodrošināt Satversmes 111. pantā ietvertās personas pamattiesības ir tieši atkarīga no veselības aprūpes sistēmas spējas sniegt nepieciešamo medicīnisko palīdzību personai, kurai radušies veselības traucējumi. Tā kā veselības aprūpes sistēmas resursi ir ierobežoti, pēkšņs un straujš pacientu skaita pieaugums var apgrūtināt veselības aprūpes sistēmas darbību vai pat vispār apdraudēt veselības aprūpes sistēmas funkcionēšanu.

Līdz ar to Rīkojuma Nr. 720 5.3. apakšpunkts vērsts uz inficēšanās risku mazināšanu, kā arī uz to, lai izvairītos un nepieļautu draudus, ka visa veselības aprūpes jauda tiktu novirzīta ar Covid-19 saslimušo pacientu ārstēšanai un citu saslimšanu ārstēšana nebūtu pieejama.

[3.8] Rīkojuma Nr. 720 5.3. apakšpunkta piemērotība un nepieciešamība leģitīma mērķa sasniegšanai ir jāvērtē kontekstā ar SARS-CoV-2 vīrusa Delta varianta izplatību minētā rīkojuma izdošanas brīdī. Proti, jāņem vērā SARS CoV-2 vīrusa Delta varianta radītā negatīvā ietekme uz sabiedrības veselību, kā arī augstā vakcīnas efektivitāte uz vīrusa izplatību. Rīkojuma Nr. 720 izdošanas laikā dati par saslimstību ar SARS-CoV-2 infekciju liecināja, ka augstāka vakcinācijas aptvere novērsīs tādu infekcijas izplatību, kas radītu slimnīcu izsīkumu un tam sekojošu apdraudējumu sabiedrības veselībai. Šie apstākļi pamatoja izšķiršanos par labu prasībai par vakcinācijas nepieciešamību, lai veiktu noteikta veida darba pienākumus (galvenokārt tad, ja darbs saistīts ar cilvēkiem, klientiem, izglītojamiem, aprūpējamiem utt.) un lai droši saņemtu noteiktus pakalpojumus.

[3.9] Lai arī SARS-Cov-2 vīrusa izplatības rādītāji vīrusa mutācijas laikā no rīkojuma izdošanas brīža līdz tā spēka zaudēšanas brīdim atšķiras, Ministru kabinets uzskata, ka vakcinācija ļāva novērst strauju rīkojuma izdošanas brīdī dominējošā SARS-Cov-2 vīrusa Delta varianta izplatību un mazināt risku veselības sektoram 2022. gada sākumā, kad valstī bija izplatīts gan SARS CoV-2 vīrusa Delta variants ar smagāku slimības gaitu, gan Omikron variants ar ļoti strauju izplatību.

[3.10] Nav korekti salīdzināt vakcinētās un nevakcinētās personas kopējā infekcijas gadījumu skaitā, ko katru dienu publicē Slimību profilakses un kontroles centrs. Lai iegūtu objektīvu priekšstatu par saslimstības rādītājiem vakcinēto un nevakcinēto personu vidū, ir jāsalīdzina nevakcinēto saslimušo skaits nevakcinēto populācijā ar vakcinēto saslimušo skaitu vakcinēto populācijā, t.i., jālieto relatīvā riska rādītājs.

Izvērtējot informāciju, rīkojuma izdošanas brīdī, kad dominēja SARS-Cov-2 vīrusa Delta variants, nevakcinēto risks bija gandrīz divas reizes lielāks par vakcinēto risku un turpmāk šī atšķirība vēl pastiprinājās.

[3.11] Pienākumu vakcinēties pret Covid-19 vīrusa Delta varianta izplatības laikā noteica personu darba raksturs, piemēram, saskarsme ar citiem cilvēkiem, kas ir slimības izplatību veicinoši apstākļi. Pašreiz pienākums vakcinēties pret Covid-19 attiecas tikai uz tiem darba veidiem, kuros darbinieku

darba pienākumi saistīti ar iespējamu risku citu cilvēku veselībai, un viņi ir iesaistīti šādu darbu veikšanā, t.i., attiecas tikai uz personām, kuras sniedz veselības aprūpes pakalpojumus, nonākot tiešā kontaktā ar pacientu, kā arī uz Ieslodzījuma vietu pārvaldes darbiniekiem (amatpersonām) un par samaksu nodarbinātiem ieslodzītajiem.

[3.12] Ministru kabinets neuzskata, ka Rīkojuma Nr. 720 5.3. apakšpunkts attiecībā uz pieteicēju būtu prettiesisks. Ar šo normu noteiktajiem ierobežojumiem bija leģitīms mērķis. Līdz ar to nav konstatējami priekšnoteikumi pieteicējas prasījuma par zaudējumu atlīdzinājumu apmierināšanai.

[4] Saskaņā ar Administratīvā procesa likuma 112.[1] panta pirmo un ceturto daļu administratīvās lietas izskatīšana notiek rakstveida procesā bez tiesas sēdes, ja vien par lietas izskatīšanu mutvārdu procesā tiesas sēdē tiesu nav lūdzis pieteicējs, trešā persona vai šā likuma 29. pantā minētais tiesību subjekts.

Izskatāmajā lietā pieteicēja nav lūgusi izskatīt lietu mutvārdu procesā tiesas sēdē, tādēļ lieta izskatīta rakstveida procesā.

Motīvu daļa

[5] Tiesa, izvērtējot lietas apstākļus un lietā esošos pierādījumus, secina, ka pieteikums nav pamatots un ir noraidāms.

[6] Ministru kabinets 2021. gada 9. oktobrī izdevis Rīkojumu Nr. 720, ar kura 1. punktu laika posmā no 2021. gada 11. oktobra līdz 2022. gada 11. janvārim visā valsts teritorijā tika izsludināta ārkārtējā situācija.

Rīkojuma Nr. 720 5.3. apakšpunktā, redakcijā, kas bija spēkā līdz 2022. gada 14. februārim, bija noteikts, ka ārkārtas situācijas laikā valsts un pašvaldību institūciju (tai skaitā kapitālsabiedrību) darbinieki un amatpersonas no 2021. gada 15. novembra savus darba pienākumus var veikt tikai tad, ja viņiem ir vakcinācijas vai pārslimošanas sertifikāts.

Saskaņā ar Ministru kabineta 2021. gada 28. septembra noteikumu Nr. 662 „Epidemioloģiskās drošības pasākumi Covid-19 infekcijas izplatības ierobežošanai" (turpmāk - Noteikumi Nr. 662) 2.21. apakšpunktu vakcinācijas sertifikāts personai tiek izsniegts, ja persona ir pilnībā vakcinējusies, proti, ja personai, kurai atbilstoši Eiropas Zāļu aģentūras vai līdzvērtīgu regulatoru reģistrētai vai Pasaules Veselības organizācijas atzītai vakcīnas lietošanas instrukcijai ir ievadīts pilnam vakcinācijas kursam ar konkrēto vakcīnu atbilstošs vakcīnu devu skaits un kurai ir pagājušas 14 dienas pēc pilna vakcinācijas kursa pabeigšanas, kā arī persona, kurai ar RNS testu ir apstiprināta inficēšanās ar SARS CoV-2 un ir ievadīta Eiropas Zāļu aģentūras vai līdzvērtīga regulatora reģistrēta vai Pasaules Veselības organizācijas atzīta viena vakcīnas deva un kurai no tās ievades ir pagājušas 14 dienas, vai persona, kurai ievadītas šajā punktā minēto vakcīnu jauktas devas atbilstoši Zāļu valsts aģentūras tīmekļvietnē publicētajai Covid-19 vakcinācijas rokasgrāmatai un kurai kopš vakcinācijas kursa pabeigšanas ir pagājušas 14 dienas (Noteikumu Nr. 662 2.16. apakšpunkts). Savukārt pārslimošanas sertifikātu var iegūt persona, kurai ir apstiprināta Covid-19 diagnoze, veicot RNS testu, un kurai kopš parauga ņemšanas datuma pirmā pozitīvā testa vienas saslimšanas epizodes ietvaros, nosakot SARS-CoV-2 vīrusa RNS, ir pagājušas 11 dienas, bet ne vairāk kā 180 dienas (Noteikumu Nr. 662 2.17. apakšpunkts).

Tādējādi minētā Rīkojuma Nr. 720 norma paredzēja, pirmkārt, pienākumu valsts un pašvaldību institūciju (tai skaitā kapitālsabiedrību) darbiniekiem un amatpersonām līdz 2021. gada 15. novembrim vakcinēties un iegūt vakcinācijas sertifikātu, ja vien Rīkojuma Nr. 720 spēkā stāšanās brīdī tām jau nav iegūts derīgs vakcinācijas vai pārslimošanas sertifikāts. Otrkārt, tā paredz valsts un pašvaldību institūcijas (tai skaitā kapitālsabiedrības) darbiniekam vai amatpersonai no 2021. gada 15. novembra aizliegumu veikt darba pienākumus, ja līdz minētajam datumam attiecīgais sertifikāts nav iegūts.

Ar Ministru kabineta 2022. gada 7. janvāra rīkojumu Nr. 2 „Grozījumi Ministru kabineta 2021. gada 9. oktobra rīkojumā Nr. 720 „Par ārkārtējās situācijas izsludināšanu" 2.2. apakšpunktu no 2022. gada 15. februāra Rīkojuma Nr. 720 5.3. apakšpunkts izteikts šādā redakcijā: „valsts un pašvaldību institūciju (tai skaitā kapitālsabiedrību) darbinieki un amatpersonas savus darba pienākumus var veikt tikai tad, ja viņi ir uzrādījuši primārās vakcinācijas, balstvakcinācijas vai pārslimošanas sertifikātu". Proti, strīdus tiesību normā tika precizēti nepieciešamie sertifikāti dienesta vai darba pienākumu veikšanai valsts un pašvaldību institūcijās (tai skaitā kapitālsabiedrībās) atbilstoši Noteikumu Nr. 662 2022. gada 6. janvāra grozījumiem (Ministru kabineta 2022. gada 6. janvāra noteikumi Nr. 1 „Grozījumi Ministru kabineta 2021. gada 28. septembra noteikumos Nr. 662 „Epidemioloģiskās drošības pasākumi Covid-19 infekcijas izplatības ierobežošanai" 1.1.-1.3. apakšpunkts).

[7] Attiecībā par Ministru kabineta pilnvarām ārkārtas situācijā konstatējams, ka Satversmes 62. pantā Ministru kabinetam ir noteiktas tiesības izsludināt izņēmuma stāvokli gadījumā, ja valsti apdraud ārējais ienaidnieks, vai ja valstī vai tās daļā ir izcēlies vai draud izcelties iekšējs nemiers, kurš apdraud pastāvošo valsts iekārtu. Taču Satversmes 62. pantā ārkārtējā situācija kā speciāls režīms nav minēta.

Atbilstoši Satversmes 64. pantā noteiktajam likumdošanas tiesības pieder Saeimai. Saeima ir pieņēmusi un Valsts prezidents ir izsludinājis likumu „Par ārkārtējo situāciju un izņēmuma stāvokli". Atbilstoši šī likuma 2. pantam tas nosaka kārtību, kādā izsludina un atceļ īpašu tiesisko režīmu – ārkārtējo situāciju vai izņēmuma stāvokli –, kā arī valsts pārvaldes un pašvaldību institūciju, fizisko un juridisko personu tiesības, to ierobežojumus, īpašos pienākumus un tiesiskuma nodrošināšanu šo tiesisko režīmu spēkā esamības laikā. Saskaņā ar minētā likuma 5. panta pirmo daļu ārkārtējo situāciju izsludina Ministru kabinets.

Latvijas Valsts prezidents un likumdošanas varu, izpildvaru un tiesu varu īstenojošo valsts konstitucionālo orgānu vadītāji – Saeimas priekšsēdētājs, Ministru prezidents, Satversmes tiesas priekšsēdētājs un Augstākās tiesas priekšsēdētājs – kopsēdē ir atzinuši, ka ārkārtējas situācijas vadība ir Ministru kabineta uzdevums. Pārējie valsts konstitucionālie orgāni mūsu demokrātiskās valsts iekārtas noteiktās līdzsvara un atsvara sistēmas ietvaros, un sargājot Satversmes pamatprincipus, savu kompetenci un procedūras īsteno tā, lai tiktu nodrošināta ārkārtējās situācijas vadība (*Valsts prezidenta 2020. gada 23. marta paziņojuma Nr. 8 „Valsts konstitucionālo orgānu darbības pamatprincipi ārkārtējā situācijā" 6. punkts, https://likumi.lv/ta/id/313400-valsts-konstitucionalo-organu-darbibas-pamatprincipi-arkarteja-situacija*).

Arī tiesību eksperts – Latvijas Universitātes Juridiskās fakultātes docents Dr. iur. Jānis Pleps – ir norādījis, ka Ministru kabinets, izdodot attiecīgo rīkojumu, ir rīkojies atbilstoši likumam „Par ārkārtējo situāciju un izņēmuma stāvokli", lai Satversmē noteikto pilnvaru ietvaros novērstu apdraudējumu, kas saistīts ar Covid-19 infekcijas izplatību (*Pleps J., Līce K., Meistere D. Vai Saeimas deputātiem un citu valsts konstitucionālo orgānu amatpersonām ir pienākums vakcinēties. Jurista Vārds, 02.11.2021., Nr. 44 (1206), 15.-21. lpp.*).

Vienlaikus jāpatur prātā, ka atbilstoši likuma „Par ārkārtējo situāciju un izņēmuma stāvokli" 10. panta pirmajā daļā noteiktajam Saeimas Prezidijs Ministru kabineta lēmumu par ārkārtējo situāciju vai par tādiem grozījumiem lēmumā par ārkārtējo situāciju, kuri nosaka papildu teritoriālos vai tiesību ierobežojumus, kā arī par izsludinātās ārkārtējās situācijas pagarināšanu nekavējoties iekļauj Saeimas sēdes darba kārtībā. No publiski pieejamās informācijas izriet, ka Saeima 2021. gada 14. oktobra sēdē nolēmusi atbalstīt Ministru kabineta lēmumu izsludināt ārkārtējo situāciju no 2021. gada 11. oktobra līdz 2022. gada 11. janvārim, lai apturētu straujo Covid-19 infekcijas izplatību un veselības nozares pārslodzi un mazinātu novēršamo mirstību, vienlaikus nodrošinot svarīgu valsts funkciju un pakalpojumu nepārtrauktību, atbilstoši Rīkojumā Nr. 720

noteiktajam (*https://titania.saeima.lv/LIVS13/saeimalivs_lmp.nsf/0/E1ADEA9A00B2EA9BC225876E004601EB?OpenDocument*).

Tādējādi tiesai nav šaubu, ka Ministru kabinets ir kompetents izsludināt ārkārtējo situāciju, izdot tiesību aktu, kas skar Satversmi un citus likumus, proti, izdot normas ar augstāku juridisko spēku.

[8] Kā norādīts Rīkojuma Nr. 720 preambulā, tas izdots, pamatojoties uz Civilās aizsardzības un katastrofas pārvaldīšanas likuma 4. panta pirmās daļas 1. punkta „e" apakšpunktu, likuma „Par ārkārtējo situāciju un izņēmuma stāvokli" 4. pantu, 5. panta pirmo daļu un 6. panta pirmās daļas 1. punktu un otro daļu, 7. panta 1. punktu un 8. pantu, Epidemioloģiskās drošības likuma 3. panta otro daļu.

Likuma „Par ārkārtējo situāciju un izņēmuma stāvokli" 4. panta pirmajā daļā ir skaidrots, ka ārkārtējā situācija ir īpašs tiesiskais režīms, kura laikā Ministru kabinetam ir tiesības likumā noteiktajā kārtībā un apjomā ierobežot valsts pārvaldes un pašvaldību institūciju, fizisko un juridisko personu tiesības un brīvības, kā arī uzlikt tām papildu pienākumus. Minētā likuma 8. panta otrajā daļā ir noteikts, ka, izsludinot ārkārtējo situāciju, Ministru kabinetam papildus šā panta pirmajā daļā minētajām tiesībām ir tiesības noteikt konkrētajā ārkārtējā situācijā nepieciešamus pasākumus, kas valsts apdraudējuma un tā seku novēršanai vai pārvarēšanai paredzēti likumos, kā arī valsts pārvaldes un pašvaldību institūciju kompetenci valsts apdraudējuma novēršanā vai pārvarēšanā.

Epidemioloģiskās drošības likuma 3. panta otrajā daļā noteikts, ka Ministru kabinets nosaka epidemioloģiskās drošības pasākumus atsevišķu infekcijas slimību izplatības ierobežošanai. Savukārt saskaņā ar Epidemioloģiskās drošības likuma 3. panta pirmās daļas 3. punktu epidemioloģiskās drošības pasākumi aptver arī iedzīvotāju vakcināciju. Saskaņā ar Epidemioloģiskās drošības likuma 30. panta pirmo daļu Ministru kabinets ir pilnvarots noteikt infekcijas slimības, pret kurām iedzīvotāji ir obligāti vakcinējami, kā arī šīs vakcinācijas kārtību un vakcinējamo personu loku. Bet pandēmijas vai pandēmijas draudu gadījumā Epidemioloģiskās drošības likuma 30. panta trešajā daļā ir paredzētas Ministru kabineta tiesības noteikt papildu vakcināciju.

No minētajām normām secināms, ka ārkārtējās situācijas laikā Ministru kabinetam ir tiesības likumā noteiktajā kārtībā un apjomā ierobežot fizisko personu tiesības un brīvības, kā arī uzlikt tām papildu pienākumus. Izsludinot ārkārtējo situāciju, Ministru kabinetam ir tiesības noteikt konkrētajā ārkārtējā situācijā nepieciešamus pasākumus, kas valsts apdraudējuma un tā seku novēršanai vai pārvarēšanai paredzēti likumos. Ministru kabinetam ir pilnvarojums noteikt epidemioloģiskās drošības pasākumus atsevišķu infekcijas slimību izplatības ierobežošanai. Tādējādi tiesību normas paredz deleģējumu Ministru kabinetam noteikt nepieciešamos epidemioloģiskās drošības pasākumus infekcijas slimības Covid-19 izplatības ierobežošanai, arī ierobežojot fizisko personu tiesības un brīvības, tostarp noteikt pienākumu vakcinēties. Turklāt pandēmijas gadījumā Ministru kabinetam ir tiesības noteikt arī obligāto vakcināciju.

Tādējādi atzīstams, ka Rīkojuma Nr. 720 5.3. apakšpunkts tika izdots, pamatojoties uz likumā noteiktu deleģējumu.

[9] Rīkojums Nr. 720 pēc savas juridiskās dabas ietver gan politiskus aicinājumus, gan valsts pārvaldes iekšējus lēmumus, gan vispārīgos administratīvos aktus. Atbilstoši Administratīvā procesa likuma 1. panta trešajai daļai vispārīgais administratīvais akts saistoši rada tiesības un pienākumus tiem, uz kuriem tas ir attiecināms (*sal. sk. Liholaja V., Briede J., Laveniece-Straupmane N., Judins A., Ziemane I. Ārkārtējā situācija: juristu viedokļi par tiesisko regulējumu un tā piemērošanu. Jurista Vārds, 17.03.2020., Nr.11 (1121), 6.-11.lpp.*).

Rīkojuma Nr. 720 5.3. apakšpunkts, pamatojoties uz iepriekš (šā sprieduma 8. punkts) aplūkotajām tiesību normām, atbilstoši Epidemioloģiskās drošības likuma 3. panta otrajā daļā noteiktajam saistoši rada pienākumu personām, uz kurām tas ir attiecināms, tostarp uz pieteicēju. Tādēļ Rīkojuma Nr. 720 5.3. apakšpunkts ir uzskatāms par vispārīgo administratīvo aktu, ar Rīkojuma Nr. 720 5.3. apakšpunktu nav radīta jauna tiesību norma.

[10] Pieteicēja norādījusi par Rīkojuma Nr. 720 5.3. apakšpunkta pretrunām ar Covid-19 infekcijas izplatības pārvaldības likuma $7.^3$ panta pirmo daļu.

Covid-19 infekcijas izplatības pārvaldības likuma $7.^3$ panta pirmajā daļā noteikts, ka darba devējs nosaka darbinieku (amatpersonu) amatus vai kategorijas, uz kurām attiecas normatīvo aktu prasības un nosacījumi par vakcinācijas vai pārslimošanas sertifikāta nepieciešamību, un informē par to darbiniekus (amatpersonas). Darbiniekiem (amatpersonām) ir pienākums informēt darba devēju par vakcinācijas vai pārslimošanas sertifikāta esību un uzrādīt minēto sertifikātu darba devējam tā noteiktajā kārtībā.

Minētā tiesību norma Covid-19 infekcijas izplatības pārvaldības likumā iekļauta ar 2021. gada 4. novembra likumu, kas stājās spēkā 2021. gada 6. novembrī. Minētā tiesību norma, atšķirībā no Rīkojuma Nr. 720 5.3. punkta, uzliek pienākumu arī darba devējiem - valsts institūcijām - izvērtēt un noteikt amatus, uz kurām attiecas normatīvo aktu prasības un nosacījumi par vakcinācijas vai pārslimošanas sertifikāta nepieciešamību. Rīkojuma Nr. 720 3. punktā noteikts, ka ārkārtējās situācijas laikā ir piemērojami normatīvie akti Covid-19 infekcijas izplatības un seku pārvarēšanas jomā, izņemot noteiktas Noteikumu Nr. 662 normas. Tādēļ no 2021. gada 6. novembra bija jāpiemēro ari Covid-19 infekcijas izplatības pārvaldības likuma II^1 nodaļas tiesību normas, tostarp $7.^3$ panta pirmā daļa.

Izvērtējot pieteicējas iesniegto darba devēja /Nosaukums A/ 2021. gada 8. novembra rīkojuma Nr. VKP-5.1.2/448-2021 saturu, secināms, ka darba devējs, izdodot minēto rīkojumu, ir izvērtējis Covid-19 infekcijas izplatības pārvaldības likuma $7.^3$ panta prasības. Proti, Rīkojuma Nr. 720 5.3. apakšpunkts attiecībā pret pieteicēju ir ticis piemērots, ievērojot tobrīd spēkā esošo augstāka spēka normatīvā alkta tiesību normu prasības. Arī attiecībā par pieteicējas darba devēju /novads/ novada sociālo dienestu no lietas materiāliem konstatējams, ka darba devējs ir piemērojis Covid-19 infekcijas izplatības pārvaldības likuma $7.^3$ panta pirmo daļu (izvērtēta iespēja darbiniekiem pildīt darba pienākumus attālināti atbilstoši Noteikumu Nr. 662 72.2. apakšpunkta prasībām).

[11] Administratīvā procesa likuma 13. pantā ir noteikts, ka labumam, ko sabiedrība iegūst ar ierobežojumiem, kas uzlikti adresātam, ir jābūt lielākam nekā viņa tiesību vai tiesisko interešu ierobežojumam. Būtiski privātpersonas tiesību vai tiesisko interešu ierobežojumi ir attaisnojami tikai ar nozīmīgu sabiedrības labumu.

Atbilstoši Administratīvā procesa likuma 66. panta pirmās daļas 1. punktam iestāde lemj par administratīvā akta nepieciešamību, lai sasniegtu tiesisku (leģitīmu) mērķi. Vērtējot, vai pamattiesību ierobežojumam ir leģitīms mērķis, tiesa noskaidro, vai tā pamatā ir apstākļi un argumenti, kādēļ tas vajadzīgs, proti, vai ierobežojums ticis noteikts svarīgu interešu – leģitīma mērķa – labad (*Satversmes tiesas sprieduma lietā Nr. 2005-19-01 9. punkts*).

Likuma „Par ārkārtējo situāciju un izņēmuma stāvokli" mērķis ir nodrošināt nacionālo drošību valsts apdraudējuma gadījumā (*likuma 1. pants*). Ārkārtējo situāciju var izsludināt tāda valsts apdraudējuma gadījumā, kas saistīts ar katastrofu, tās draudiem vai kritiskās infrastruktūras apdraudējumu, ja būtiski apdraudēta valsts, sabiedrības, vides, saimnieciskās darbības drošība vai cilvēku veselība un dzīvība (*likuma 2. panta otrā daļa*). Rīkojuma Nr. 720 mērķis ir apturēt straujo Covid-19 infekcijas izplatību un veselības nozares pārslodzi un mazināt novēršamo mirstību, vienlaikus nodrošinot svarīgu valsts funkciju un pakalpojumu nepārtrauktību (rīkojuma ievads). Tādējādi konkrētā ierobežojuma leģitīmais mērķis ir nodrošināt nacionālo

drošību valsts apdraudējuma gadījumā, kas saistīts ar katastrofu (epidēmiju), kuras rezultātā ir būtiski apdraudēta cilvēku veselība un dzīvība, vienlaikus nodrošinot svarīgu valsts funkciju un pakalpojumu nepārtrauktību. Tiesas vērtējumā šis mērķis nav pretējs Satversmē vai citos normatīvajos aktos ietvertajām tiesību normām. Gluži pretēji, tas atbilst gan Satversmes 116. pantā, gan 1997. gada 4. aprīļa Konvencijas par cilvēktiesību un cieņas aizsardzību bioloģijā un medicīnā: Konvencija par cilvēktiesībām un biomedicīnu 26. pantā ietvertajiem mērķiem, kuru sasniegšanai pamattiesības var tikt ierobežotas.

Eiropas Cilvēktiesību tiesa ir atzinusi, ka vakcinācijas pienākums ir nacionālo iestāžu atbilde uz neatliekamu sociālo vajadzību aizsargāt peronu un sabiedrības veselību pret attiecīgajām slimībām (*ECT 2021. gada 8. aprīļa sprieduma lietā „Vavrička un citi pret Čehiju" 284. punkts*).

Atbilstoši tiesību akta projekta „Grozījumi Ministru kabineta 2021. gada 28. septembra noteikumos Nr. 662 „Epidemioloģiskās drošības pasākumi Covid-19 infekcijas izplatības ierobežošanai"" sākotnējās ietekmes (*ex-ante*) novērtējuma ziņojumā (anotācijā) sniegtajam skaidrojumam (*https://tapportals.mk.gov.lv/annotation/03719be2-3585-4b91-b2d4-f7f840e08b3e*) darbiniekiem, atrodoties darba vietā, ir augsts risks inficēties no kolēģiem, klientiem, apmeklētājiem. Tāpat viņiem ir augsts risks inficēties, dodoties uz darbu ar sabiedrisko transportu. Tādēļ visiem klātienē strādājošajiem darbiniekiem ir nepieciešams vakcinēties, lai pasargātu sevi no ilgstošas darbnespējas un iespējas izplatīt infekciju tālāk – kolēģiem, kā arī ārpus darba loka. Savukārt, attiecībā uz valsts pārvaldes darbiniekiem, papildus jāņem vērā, ka valsts pārvaldē ir ierobežots darbinieku resurss, tādēļ ikviena darbinieka ilgstoša slimošana ietekmē valsts pārvaldei noteikto funkciju izpildi. Lai varētu aizvietot kolēģus, kā arī būt gataviem strādāt krīzes situācijās, visiem valsts pārvaldes darbiniekiem jābūt vakcinētiem, lai arī ikdienā daļai ir iespēja strādāt attālināti.

No minētā izriet, ka ierobežojuma mērķis nav atstādināt darbinieku (amatpersonu) no darba vai amata pienākumu veikšanas, bet gan nodrošināt pēc iespējas drošus darba apstākļus. Jo darba apstākļi būs drošāki, jo mazāk personu saslims, tādējādi tiks veicināts gan mērķis apturēt straujo Covid-19 infekcijas izplatību un veselības nozares pārslodzi, gan mērķis nodrošināt svarīgu valsts funkciju un pakalpojumu nepārtrauktību. Tiesas vērtējumā šis mērķis atbilst gan Satversmes 116. pantā, gan 1997. gada 4. aprīļa Konvencijas par cilvēktiesību un cieņas aizsardzību bioloģijā un medicīnā: Konvencija par cilvēktiesībām un biomedicīnu 26. pantā ietvertajiem mērķiem, kuru sasniegšanai pamattiesības var tikt ierobežotas.

[12] Atbilstoši Administratīvā procesa likuma 66. panta pirmās daļas 2. punktam iestāde lemj par administratīvā akta piemērotību attiecīgā mērķa sasniegšanai.

No Apvienotās Karalistes Veselības drošības aģentūras 44. nedēļas Covid-19 vakcīnu uzraudzības ziņojuma (*https://assets.publishing.service.gov.uk/government/uploads/system/uploads/attachment_data/file/1031157/Vaccine-surveillance-report-week-44.pdf*) izriet, ka vairākos pētījumos bija pierādīta vakcīnu efektivitāte, aizsargājot pret infekciju. Neinficētas personas vīrusu nepārnes, tādējādi vakcīnas efektīvi novērš transmisiju. Transmisija tiek samazināta arī tad, ja vakcinēta persona tomēr ir inficējusies, jo ir samazināts vīrusa izplatības ilgums un pakāpe. Divu vakcīnu devu aizsardzība pret simptomātisku Covid-19 Delta varianta infekciju ir 65-70 % AstraZeneca AB vakcīnai „Vaxzevria", kā arī 80-95% BioNTech Manufacturing GmbH vakcīnai „Comirnaty", un Moderna Biotech Spain, S.L. vakcīnai „Spikevax". Visu trīs vakcīnu efektivitāte pret hospitalizāciju arī Delta varianta gadījumā ir virs 90%. Tas pats attiecas uz mirstību.

No Amerikas Savienoto Valstu Slimību kontroles un profilakses centra zinātniskā apraksta par Covid-19 vakcīnām un vakcināciju (*https://www.cdc.gov/coronavirus/2019-ncov/science/science-briefs/fully-vaccinated-people.html*) izriet, ka ASV Covid-19 vakcinācijas programma ir ievērojami samazinājusi slimības slogu Amerikas Savienotajās Valstīs, novēršot smagu slimību pilnībā vakcinētiem cilvēkiem un pārtraucot transmisijas ķēdes. Norādīts, ka vakcīnas samazina vīrusa pārnesi pat Delta varianta gadījumā, jo vakcinētas inficētās personas ir infekciozas īsāku laiku.

Lai gan bija pētījumi, ka arī vakcinētās personas var nodot vīrusu tālāk (*piemēram, Community transmission and viral load kinetics of the SARS-CoV-2 delta (B.1.617.2) variant in vaccinated and unvaccinated individuals in the UK: a prospective, longitudinal, cohort study // The Lancet Infectious Diseases, 29.10.2021.*), zinātniskajā literatūrā norādītais kopumā tomēr apliecināja, ka vakcinācija samazina infekcijas izplatību, kā arī hospitalizācijas un nāves risku. Tādējādi vakcinācija aizsargā gan personu pašu, gan šīs personas līdzcilvēkus.

Slimību profilakses un kontroles centrs ir norādījis (*lietas 48.-50. lapa*), ka, vakcinējot jaunus cilvēkus un visus, kuriem nav hroniskas saslimšanas, samazinās infekcijas izplatība populācijā, tostarp riska grupas pacienti un cilvēki, kuriem vakcīna neizveido pietiekamu aizsardzību, būs pasargāti no inficēšanās un smagas saslimšanas un nāves.

Nav noliedzams fakts, ka, strauji izplatoties Covid-19 vīrusa Omikrona paveidam, arī vakcinētas personas nebija pasargātas no saslimšanas un apstiprinājās, ka arī vakcinētas personas spēj pārnest vīrusu citām personām. Tomēr saslimšanas risks bija ievērojami mazāks, ja persona bija vakcinējusies, vakcinācija pasargāja no smagas slimības gaitas, hospitalizācijas un nāves. Atbilstoši Eiropas Slimību un profilakses kontroles centra norādēm vakcinācija ir būtisks elements attiecībā uz Covid-19 vīrusa Delta un Omikrona variantu izplatību un to izraisīto seku mazināšanu (*https://www.ecdc.europa.eu/en/publications-data/covid-19-omicron-risk-assessment-further-emergence-and-potential-impact*). Lai gan ir pētījumi, ka arī vakcinētās personas var nodot vīrusu tālāk (*piem., Community transmission and viral load kinetics of the SARS-CoV-2 delta (B.1.617.2) variant in vaccinated and unvaccinated individuals in the UK: a prospective, longitudinal, cohort study//The Lancet Infectious Diseases, 29.10.2021., https://www.thelancet.com/journals/laninf/article/PIIS1473-3099(21)00648-4/fulltext*), tomēr zinātniskajā literatūrā norādītais kopumā liecina, ka vakcinācija samazina infekcijas izplatību, kā arī hospitalizācijas un nāves risku.

Arī statistikas dati 2022. gada februārī Covid-19 vīrusa Omikrona varianta izplatības laikā apliecināja, ka vakcinētie cilvēki ir vairāk pasargāti no saslimšanas vispār un smagas slimības gaitas saslimšanas gadījumā (*https://www.spkc.gov.lv/lv/jaunums/dati-apliecina-ka-primara-vakcinacija-joprojam-labi-aizsarga-pret-smagu-saslimsanu-hospitalizaciju-un-navi; https://www.spkc.gov.lv/lv/jaunums/balstvakcinacija-48-reizes-vairak-pasarga-no-nonaksanas-slimnica*). Turklāt inficēto skaits turpināja pieaugt līdz pat 2022. gada februāra vidum, bet stacionēto cilvēku skaits vēl turpināja pieaugt arī 2022. gada februāra trešajā nedēļā (*https://www.spkc.gov.lv/lv/covid-19-statistika*).

Tādējādi vakcinācija pret Covid-19, neatkarīgi no dominējošā vīrusa varianta Latvijā, bija būtiska, lai mazinātu straujo Covid-19 infekcijas izplatību, nepieļautu veselības nozares pārslodzi un mazinātu novēršamo mirstību.

Līdz ar to ierobežojums veicina leģitīma mērķa sasniegšanu, un tas ir atzīstams par piemērotu.

[13] Atbilstoši Administratīvā procesa likuma 66. panta pirmās daļas 3. punktam iestāde lemj par administratīvā akta vajadzību, tas ir, par to, vai šo mērķi nav iespējams sasniegt ar līdzekļiem, kuri mazāk ierobežo administratīvā procesa dalībnieku tiesības vai tiesiskās intereses. Atbilstoši juridiskajā literatūrā norādītajam, ja tiek secināts, ka attiecīgo mērķi tikpat efektīvi var sasniegt ar citu - mazāk ierobežojošu vai mazāk resursus patērējošu līdzekli - attiecīgais līdzeklis ir jānomaina (*Briede J., Levits E. Administratīvā procesa likuma 66. panta komentārs. Administratīvā procesa likuma komentāri. A un B daļa. Briede J.(Zin. red.) Rīga: Tiesu namu aģentūra, 2013, 645. lpp.*).

Saskaņā ar Rīkojuma Nr. 720 5.1.1. apakšpunktu darba devējam bija jānodrošina darbiniekiem (amatpersonām) attālinātā darba iespējas, ja darba specifika to pieļauj. Taču, kā konstatēts šā sprieduma 10. punktā, pieteicējas darba (amata) attālināta pildīšana darba specifikas dēļ nebija iespējama.

Attiecībā par regulāru testēšanu un citu epidemioloģisko drošības prasību ievērošanu no Slimību profilakses un kontroles centra sniegtās

informācijas (*lietas 43.-47., 48.-50. lapa*) izriet, ka epidemioloģiskās drošības pasākumi nav tik efektīvi, lai zustu vajadzība vakcinēties.

Slimību profilakses un kontroles centrs ir sniedzis skaidrojumu, ka epidemioloģiskās drošības pasākumi nav pietiekami efektīvs līdzeklis nekontrolētas infekcijas slimības izplatības gadījumā, vēl jo vairāk, ja valstī nav sasniegta nepieciešamā vakcinācijas aptvere. To pierādīja epidemioloģiskā situācija valstī, kas pasliktinājās tik strauji, ka valdība bija spiesta izsludināt ārkārtējo situāciju gan medicīnā, gan valstī, un noteikt mājsēdes režīmu. Vakcināciju nevar aizstāt ar testēšanu, jo testēšana nesniedz imunitāti pret attiecīgo infekcijas slimību, kā to dara vakcinācija. Tests var tikt izmantots tikai kā papildu piesardzības pasākums Covid-19 izplatības risku mazināšanai. Riska pakāpe testētām un vakcinētām, pārslimojušām personām nav salīdzināma, jo cilvēkam, kuram ir iestājusies imunitāte pret SARS-CoV-2 vīrusu, drošības, aizsardzības līmenis palielinās, bet risks inficēties ļoti ievērojami samazinās.

Attiecībā par distancēšanos, sejas masku lietošanu, aizsargbarjeru nodrošināšanu darba vietās un roku dezinfekciju Slimību profilakses un kontroles centrs ir norādījis, ka šie epidemioloģiskās drošības pasākumi nekontrolētas infekcijas slimības izplatības gadījumā un zemas vakcinācijas aptveres gadījumā nav pietiekoši, lai ierobežotu vīrusa izplatību. Arī to pierādīja jau minētā straujā epidemioloģiskās situācijas pasliktināšanās. Nefarmaceitisko sabiedrības veselības aizsardzības pasākumu (sejas maskas, distancēšanās, roku dezinfekcija u. c.) lietošana ir daļa no visaptverošiem profilakses pasākumiem un ir būtiska, tomēr nesniedz imunitāti pret attiecīgo infekcijas slimību, kā to dara vakcinācija.

Ievērojot minēto, nav pamata atzīt, ka pārsūdzētās tiesību normas leģitīmo mērķi tikpat efektīvi varēja sasniegt ar citiem, mazāk ierobežojošiem līdzekļiem, uz ko norādījusi pieteicēja.

[14] Atbilstoši Administratīvā procesa likuma 66. panta pirmās daļas 4. punktam iestāde lemj par administratīvā akta atbilstību, salīdzinot privātpersonas tiesību aizskārumu un sabiedrības interešu ieguvumu un ņemot vērā, ka privātpersonas tiesību būtisku ierobežošanu var attaisnot tikai ievērojams sabiedrības ieguvums.

Tā kā pieteicēja nebija vakcinēta, tad pastāvēja lielāka iespēja gan pieteicējai pašai saslimt un tikt hospitalizētai, gan saslimšanas gadījumā pārnest vīrusu uz citām personām un palielināt hospitalizēto skaitu slimnīcās, tādejādi, iespējams, palielinot saslimstības ķēdi un apgrūtinot iegūt pūļa imunitāti, kā arī sasniegt Rīkojuma Nr. 720 mērķi. Nav noliedzams, ka vīrusa nekontrolētas izplatības apstākļos inficēties var arī vakcinētie, bet, lielākoties, viņi ir pasargāti no smagas slimības gaitas un Covid-19 izraisītas nāves. Cilvēki, kas pabeiguši pilnu vakcinācijas kursu, slimnīcās nonāk daudz retāk. Kā norāda Slimību profilakses un kontroles centrs (*lietas 48.-50. lapa*), vakcinēts cilvēks parasti ir infekciozs daudz īsāku laiku nekā nevakcinēts cilvēks, tādēļ arī vakcinēti cilvēki rada mazāku risku inficēties citiem. Palielinoties vakcinēto cilvēku skaitam, ievērojami samazināsies vīrusa izplatība sabiedrībā.

Jāņem vērā, ka vakcīnas mērķis ir uzlabot personas imunitāti pret infekcijas slimību, tādejādi samazinot risku smagai slimības gaitai, hospitalizācijai un nāvei, jo vakcīna pilnībā nepasargā no saslimšanas. Loģiski, ka, jo vairāk personas vakcinēsies, jo statistikas datos parādīsies arī lielāks skaits vakcinēto cilvēku, kuri ir inficējušies ar Covid-19 infekciju, taču tas neapliecina, ka vakcinēti cilvēki vīrusu izplata četras reizes vairāk kā tas ir nevakcinētu cilvēku gadījumā.

Tā kā ierobežojuma mērķis nebija atstādināt pieteicēju no darba pienākumu veikšanas, bet gan nodrošināt pēc iespējas drošus darba apstākļus, tad sabiedrības ieguvums no ierobežojuma apstākļos, kad pastāv nepieciešamība samazināt cilvēku savstarpējo saskarsmi, lai tādējādi aizsargātu sabiedrības veselību un nodrošinātu nepārtrauktību valsts pārvaldē, ir lielāks nekā pieteicējai radītās nelabvēlīgās sekas.

[15] Ņemot vērā iepriekš minēto, tiesa secina, ka Rīkojuma Nr. 720 5.3. apakšpunktā paredzētais pienākums vakcinēties bija noteikts saskaņā ar likumu, tam bija leģitīms mērķis – neatliekama sociāla vajadzība aizsargāt citu cilvēku tiesības – sabiedrības epidemioloģiskās drošības aizsardzība, kas saistās ar infekcijas izplatības ierobežošanu, vienlaikus sabiedrības interesēs nodrošinot svarīgu valsts funkciju un pakalpojumu nepārtrauktību, un tas bija samērīgs, proti, likumdevēja lietotie līdzekļi bija piemēroti un nepieciešami leģitīmā mērķa sasniegšanai, kā arī šo mērķi nevarēja sasniegt ar citiem, personas tiesības un likumiskās intereses mazāk ierobežojošiem līdzekļiem.

Izvērtējot lietas apstākļus, tiesa atzīst, ka pārsūdzētā vispārīgā administratīvā akta izdošanas brīdī labums, ko ieguva sabiedrība, nosakot vakcinēšanās pienākumu, bija lielāks par personas tiesībām nodarīto zaudējumu.

[16] Apkopojot minēto, tiesa secina, ka pārsūdzētais Rīkojuma Nr. 720 5.3. apakšpunkts attiecībā pret pieteicēju ir atzīstams par tiesisku un pamatotu, bet pieteicējas pieteikums šajā daļā ir noraidāms.

[17] Administratīvā procesa likuma 92. pantā noteikts, ka ikviens ir tiesīgs prasīt atbilstīgu atlīdzinājumu par mantiskajiem zaudējumiem vai personisko kaitējumu, arī morālo kaitējumu, kas viņam nodarīts ar administratīvo aktu vai iestādes faktisko rīcību. No minētās tiesību normas izriet privātpersonas tiesības prasīt atlīdzību par zaudējumiem, kas radīti ar prettiesisku administratīvo aktu vai prettiesiskas faktiskās rīcības rezultātā, un līdz ar to šāds prasījums ir neatraujami saistīts ar prasījumu par administratīvo aktu vai iestādes faktisko rīcību.

Ņemot vērā šā sprieduma 16. punktā atzīto, secināms, ka lietā nav konstatējums zaudējumu atlīdzināšanas prasījuma tiesiskais pamats. Tādēļ pieteicējas pieteikums arī daļā par mantisko zaudējumu 3 167,50 *euro* atlīdzināšanu ir noraidāms.

Rezolutīvā daļa

Pamatojoties uz Administratīvā procesa likuma 246.–251. pantu un 289.–291. pantu, Administratīvā rajona tiesa

nosprieda

noraidīt /pers. A/ pieteikumu par Ministru kabineta 2021. gada 9. oktobra rīkojuma Nr. 720 „Par ārkārtējās situācijas izsludināšanu" 5.3. apakšpunkta atzīšanu par prettiesisku un mantisko zaudējumu 3 167,50 *euro* atlīdzināšanu.

Spriedumu var pārsūdzēt Administratīvajā apgabaltiesā, apelācijas sūdzību iesniedzot Administratīvās rajona tiesas Valmieras tiesu namā viena mēneša laikā no sprieduma sastādīšanas dienas.

Tiesnese S. Pone